

Китай у 20-30 роки

1919 р. на Паризькій мирній конференції великі держави визнали право Японії на німецькі володіння в китайській провінції Шаньдун. Це викликало вибух патріотичних антияпонських виступів пекінських студентів і різних верств населення Китаю. ("Рух 4 травня"). Цей рух ознаменував новий етап революційної боротьби проти напівколоніального ладу в країні

Комуністична партія Китаю (КПК), створена в 1921 р., вступила в Гоміндан (зберігши організаційну й політичну самостійність). На 1 з'їзді Гоміндану в 1924 р. було проголошено політику єдиного фронту національно-революційних сил. Протягом 1924-1927 рр. Гоміндан разом з КПК вели національно-визвольну боротьбу проти продажних урядів Пекіна та північних провінцій, де численні китайські генерали, спираючись на підтримку іноземних держав, воювали між собою. Загальнонаціональний характер революція в Китаї набула 1925 р. у зв'язку з "рухом 30 травня" - масовими виступами й страйками в Шанхаї, де англійська поліція розстріляла демонстрацію. Основним завданням національної революції були відновлення суверенітету Китаю, повалення мілітаристської влади і політичне об'єднання країни. Гомінданівський уряд в Гуанчжоу, який очолив Ван Цзінвей, оголосив себе Національним урядом Китайської республіки і почав боротьбу за об'єднання країни. НРА здійснила похід у провінцію Гуандун і вигнала війська мілітаристів за її межі.

Після II з'їзду Гоміндану в 1926 р. гомінданівський уряд очолив генерал Чан Кайші; він став і головнокомандувачем НРА. 1926 р. гомінданівські війська, що налічували до 100 тис. бійців, вирушили в знаменитий Північний похід проти мілітаристських режимів. До кінця року під контролем Національного уряду знаходилося 7 провінцій з населенням понад 150 млн. осіб. Національний уряд переїхав в Ухань. 1927 р. у національно-революційному таборі відбувся розкол; Чан Кайші розірвав союз з комуністами і розпочав проти них репресії. Він переніс столицю в Нанкін і сформував новий Національний уряд. Поступово владу Національного уряду Чан Кайші визнали всі політичні сили країни, крім комуністів. КПК почала власну революційну боротьбу й організувала кілька повстань, але всі вони були придушені урядовими військами.

Протистояння Гоміндану і КПК, що переросло в громадянську війну, стало наслідком протиборства двох тенденцій у розвитку китайської революції. Чан Кайші та більшість лідерів Гоміндану вважали, що революція скінчилася і настав час для реформ, які б модернізували Китай. Компартія націлювала китайський народ на продовження революції, встановлення диктатури пролетаріату і селянства у формі рад, здійснення аграрної революції, націоналізацію підприємств, банків. У збройній боротьбі з Гомінданом Компартія Китаю спиралася на опорні революційні бази (радянські райони) в сільських районах на півдні і півночі країни. КПК організувала напівпартизанську Червону армію, яка в 1933 р. налічувала 300 тис. бійців. Після тривалих боїв у 1930-1933 рр. Червона армія зазнала поразки і змушена була залишити майже всі свої південні бази й відійти в північно-західні провінції до кордонів з СРСР. З початку 1935 р. Компартію Китаю очолив Мао Цзедун.

У внутрішній політиці уряд Чан Кайші зробив ставку на зміцнення державного сектора економіки: було взято під контроль систему фінансів країни, запроваджено планування економічного розвитку. Було прийнято низку прогресивних законів про працю, створено систему профспілок, встановлено мінімальний рівень заробітної плати.

Зовнішньополітичне становище Китаю значно погіршилося з початком японської збройної агресії. 1931 р. Японія встановила контроль у Маньчжурії, створивши державу Маньчжоу-го, в якій знаходилися японські війська. 1935 р. Чан Кайші почав переговори з СРСР про надання військової та фінансової допомоги в боротьбі з японськими агресорами. Радянський уряд погодився, але за умови, що війська Чан Кайші припинять бойові дії проти китайських комуністів. Перед лицем воєнної загрози з боку Японії, яка розпочала в липні 1937 р. війну проти Китаю, Гоміндан і КПК створили єдиний антияпонський фронт. Червона армія була перетворена у 8 армію Національно-революційної армії Китаю.